

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ד / גליון קכח

ערש"ק פרשת שמיני ה'תשס"ז

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת שמיני, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קכח), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

"וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" וברש"י: "ברכת כהנים"; שקו"ט אי אפשר לומר דהי' זה מצד מצות ברכת כהנים; ביאור הברכה ושייכותה לאהרן דוקא.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כב עמ' 39 ואילך)

יינה של תורה

בדיני טומאת אוכלין, מביא הרמב"ם ג' תנאים הנדרשים בכדי להכשיר המאכל לקבל טומאה; ביאור נפלא בג' תנאים אלו כפי שהם בעבודת האדם את קונו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כז עמ' 74 ואילך)

חידושי סוגיות

בדין טומאת עם הארץ ברגל – יביא מ"ש הרמב"ם דברגל טהורה ולאח"ז חוזרת לטומאתה, ויקשה בטעם הדין / ידחה דברי המפרשים מה שרצו לבאר דלא כפשטות הלשון ברמב"ם / יסיק דלהבבלי ביטול טומאת ע"ה הוא מחמת קיבוץ ישראל בשעת הרגל, ועפ"ז יבאר דרך בשעת קיבוצם נידונים כולם כאחד כ"חברים", ואחר הרגל שוב נידון כל יחיד כדינו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לא עמ' 191 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע בהחילוק שבין 'חזן' ו'בעל תפילה'.

(אגרות קודש חלק ז עמ' תעה)

מקרא אני דורש

ברכת אהרן ביום השמיני – מהי?

”וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם” וברשׁיׁ: ”ברכת כהנים”; שקוׁט אי אפשר לומר דהיׁ זה מצד מצות ברכת כהנים; ביאור הברכה ושייכותה לאהרן דוקא

א. בריש פרשתנו מדברת התורה על סדר העבודה ביום השמיני למילואים, שאז היתה השראת השכינה במשכן ”וירא כבוד ה׳ אל כל העם”. ולקראת סיום הענין מספרת התורה על כך שׁׁוישא אהרן את ידיו אל העם ויברכםׁׁ.

והנה, במקרא נאמר ׁׁויברכםׁׁ סתם, ולא פירש איזו ברכה; אולם רשׁׁי מבאר ומפרש: ׁׁברכת כהנים – יברכך, יאר, ישאׁׁ.

וצריך ביאור, היכן נרמז בפשט המקרא שאהרן בירך את העם בברכת כהנים דוקא, ולמה לא נפרש שהכוונה לברכה סתם, שאהרן בירך את העם בעת שסיים את העבודה בפעם הראשונה [ועל דרך ברכת שלמה המלך בחנוכת המקדש]?

[וכך באמת פירש הרמבׁׁן: ׁׁכי אהרן פרש כפיו השמים ובירך את העם כאשר עשה שלמה, שנאמר: ויעמוד שלמה לפני מזבח ה׳ ויפרוש כפיו השמים, ושם נאמר: ויעמוד ובירך את כל קהל ישראל קול גדול לאמר, ולפיכך לא הזכיר הכתוב שצוה אותו משה לעשות כןׁׁ].

לקראת שבת

ב. והנה, במפרשים הבינו כוונת רש"י בפשטות, שאהרן קיים בזה את המצוה לדורות של ברכת כהנים. וכמו שכתב המשכיל לדוד, ש"מאחר שבו ביום נתחנך אהרן בעבודה – נתחנך גם כן בנשיאת כפים שהיא כעבודה".

אבל לכאורה קשה לפרש כן, כי:

א) קושיית הרמב"ן – הציווי על ברכת כהנים נאמר לדאשונה רק בפרשת נשא, ואם כן איך אפשר לומר בדרך הפשט שהכוונה ב"ויברכם" כאן היא לקיום מצוה זו? [נראה מה שתירץ שם, אבל לכאורה אין משמע כן משיטת רש"י ב"פשוטו של מקרא" – ואכמ"ל].

(ואף שמסתבר לומר שידע אהרן פסוקים אלו, אף שלא נאמרו עדיין, ועל דרך שמצינו שקיימו האבות כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ואף מצינו שנח למד תורה וכו' – הרי בתור מצוה אליו, שיברך את ישראל, נתחדש זה רק לאחר מכן).

ב) אם היה זה ענין של חינוך לנשיאת כפים – היה צריך להיות על כך ציווי מפורש, כשם שמשו ציווה את אהרן על כל עבודות החינוך שעשה אהרן באותו היום!

ג) נשיאת כפים היא הרי מצוה על כל כהן, וכלשון הכתוב: "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו וגו'" – ואם כן, מדוע בני אהרן לא השתתפו בברכת כהנים זו, כשם שהשתתפו בשאר הפעולות שביום זה?

ומכח כל זה נראה לומר, שבאמת לא נתכוון אהרן בזה לקיים המצוה של ברכת כהנים, אלא רק שהשתמש בלשון זו של ברכת כהנים בתור ברכה פרטית שלו, ולכן לא הצטרפו בניו אליו כיון שהיה זה ענין ששייך דוקא לאהרן עצמו – כדלקמן.

ג. בדרך זו, יתפרש גם דיוק לשון רש"י, שכתב: "ברכת כהנים – יברכך, יאר, ישא". וכבר תמהו במפרשי רש"י: מאי קא משמע לן? הרי לאחר שכתב "ברכת כהנים", מובן כבר מעצמו שהכוונה היא לשלושת הברכות של "יברכך, יאר, ישא", ולא לברכה אחרת?

ואפילו אם נבאר שרש"י צריך לפרש לאיזה ברכה הכוונה, כי התלמיד עדיין לא למד פרשת ברכת כהנים (וכנ"ל, שפרשה זו היא רק בפרשת נשא המאוחרת במקרא) – הרי היה יכול לפרש בקיצור: "יברכך וגומר", ולמה הוצרך לפרט את שלושת הברכות?

אך על פי דרכנו, שבאמת לא היתה כוונת אהרן לקיים המצוה אלא רק שהשתמש בלשון הברכה בגלל תוכן פרטי ששייך אליו (כדלקמן) – מובן מדוע מפרט רש"י את שלושת הברכות: "יברכך, יאר, ישא", כי שלושת מלים אלו מבטאות את התוכן של ברכת אהרן.

ד. וביאור הענין:

תכלית המכוון במשכן היא – כשמו – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שתהיה השראת

לקראת שבת

ט

השכינה במשכן. וענין זה היה תלוי דוקא בעבודת אהרן, כמו שפירש רש"י (ט, כג) שמשא אמר לישראל: "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס, ותדעו שהמקום בחר בו".

ולכן בסיום עבודת אהרן, שהיא הצריכה להביא את השראת השכינה בפועל, בירך אהרן ברכה מיוחדת שאכן העבודה שלו תפעל את פעולתה ותביא את השראת השכינה. [וברכה זו היא ביחס לעבודה הפרטית של אהרן, מה שאין כן הברכה לאחר מכן, שבירכו משה ואהרן ביחד – "ויצאו ויברכו את העם" – שהיא היתה ברכה כללית, ביחס לכללות מלאכת המשכן של כל ישראל].

והנה, הצורך בעבודה מיוחדת כדי לפעול את השראת השכינה במשכן, היה בגלל חטא העגל שנכשלו בו ישראל קודם לכן, וגם אהרן נטל חלק בזה והיה צריך לכפרה על כך. ולכן, כשסיים אהרן את עבודתו [הכוללת "עגל בן בקר לחטאת" - להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה" (רש"י בתחילת הפרשה)], בירך שלוש ברכות:

(א) "יברכך" – הקב"ה הוא זה שיברך; והיינו, שהברכה לא באה מאהרן – שאז יש מקום לטענה: כיון שלאהרן היתה שייכות לחטא העגל, איך הוא יכול לתת ברכה שתהיה השראת השכינה וכפרה על חטא העגל? – אלא שאהרן מבקש שהקב"ה בעצמו יברך את ישראל.

(ב) "יאר" – תוכן הברכה הוא שתהיה השראת השכינה, הארת פנים מלמעלה. וכדי שתהיה הארת פנים זו, מבקש אהרן:

(ג) "ישא" – הקב"ה יהיה "נושא עון", ויכפר על עון העגל.

ומעתה מובן מדוע בחר אהרן לומר ברכה זו דוקא, בקשר לעבודה המיוחדת של היום השמיני למילואים ולהשראת השכינה שעל ידי עבודתו ומעשיו.

יינה של תורה

הכשר אוכלין לטומאה – בעבודת האדם

בדיני טומאת אוכלין מביא הרמב"ם ג' תנאים הנדרשים בכדי להכשיר המאכל לקבל טומאה; ביאור נפלא בג' תנאים אלו כפי שהם בעבודת האדם את קונו

א. בפרשתנו (יא, לה): "וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם". והוא אחד מן התנאים הנדרשים בכדי שיוכלו אוכלין לקבל טומאה. וכפי שמביא הרמב"ם (בפרקים הראשונים דטומאת אוכלין) דישנם בזה ג' תנאים:

א) "כל אוכל המיוחד למאכל אדם... מקבל טומאה וכל שאינו מיוחד למאכל אדם ה"ז טהור" (פ"א ה"א).

ב) אפילו "מאכל אדם" אינו מקבל טומאה אלא אם נעשה קודם לכן מוכשר לקבל טומאה, ע"י "שיבלל תחילה באחד משבעה משקיין" (והוא התנאי האמור בפרשתנו) (שם).

ג) בפרק ב' (ה"א) מביא הרמב"ם תנאי שלישי (בנוגע ל"אוכלין הגדילין מן הקרקע"), ד"אינן מקבלים טומאה עד שיעקרו, אבל כל זמן שהן מחוברין אפילו כשורש קטן שיכולין לחיות ממנו, אינן מקבלים טומאה".

והנה, ידוע אשר מכל הלכה בתורה, אפשר ללמוד הוראה בעבודת האדם ה'. וכמבואר בכתוב (ואתחנן ו, כד) "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה'" – דתכלית "כל החוקים האלה" (כולל כל ההלכות, איזה שלא יהיו) היא "ליראה את ה'" (שעל-ידם יבואו

לקראת שבת

יא

ליראת ה'). והיינו, דמכל הלכה אפשר ללמוד הוראה בענין "ליראה את ה'", יראת שמים. ועד"ז בנדוד"ד, דג' תנאים אלו שבהל' טומאת אוכלין, יש דוגמתם בעבודת האדם לקונו, וכדלהלן.

ב. מבואר בכמה מקומות, אשר גדר טומאה שייך היכן שישנה קדושה, או עכ"פ אפשרות לקדושה. ועד"ד מ"ש רבינו הזקן (בעל התניא) בשו"ע שלו (או"ח מהדו"ת ס"ד ס"ב) (בשייכות לנגיעה בלי נטילת ידים בבוקר), ש"לנגיעת הנכרים אין לחוש, כי רוח טומאה זו אינה מתאוה לשרות אלא בכלי של קדש, במקום קדושה שנסתלקה כו".

והטעם לזה: מצד סדר הבריאה, מקבלים הקליפות חיות מועטה ומצומצמת ביותר. ולכן 'נמשכים' הקליפות למקום הקדושה, בכדי שיוכלו לקבל משם תוספת יניקה של חיות, ע"י ש"יורידו" את האדם בקליפה) טומאה ח"ו; משא"כ במקום דאין בו קדושה (יתירה), אין הקליפה משתדלת (כ"כ) לשרות שם, מכיון שאין שם חיות מרובה (שיוכלו לקבל ממנה תוספת יניקה).

וזהו התוכן הפנימי בתנאי הראשון דטומאת אוכלין – שדוקא "מאכל אדם" מקבל טומאה:

התואר אדם הוא ע"ש הכתוב (ישעי' יד, יד) "אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן", דלכן נקראים ישראל בשם "אדם" ("אתם קרויים אדם" (יבמות סא, א) – מכיון שיהודי הוא "אדמה לעליון", בדומה, כביכול, לאדם העליון שעל הכסא (כנאמר במרכבת יחזקאל א, כו)).

וזהו "אוכל המיוחד למאכל אדם": אכילה (בכללות) היינו, כל צרכי האדם; ו"מאכל אדם" היינו, הענינים שהם 'צרכי' ה"אדם" שבו – הנשמה, שהיא "אדמה לעליון". אשר הם הנה עניני התורה ומצוותי, שהם "מאכל", כביכול, ל"אדם" העליון (וכידוע, שע"י התורה והמצוות ישראל 'מפרנסים' כביכול לאביהם שבשמים (ע"ד הקרבנות שנקראים "לחמי אישי").

ולכן, מכיון שאלו 'אוכלין' המיוחדים ל"מאכל אדם" העליון – לכן משתדלים הקליפות להכשיל את האדם (למטה – הדומה לאדם העליון), בכדי שיקבלו על-ידו תוספת יניקה של חיות. לכן, שייך בזה שיתערב ענין של טומאה, ר"ל.

משא"כ "כל שאינו מיוחד למאכל אדם" ה"ז טהור ואינו מקבל טומאה". מכיון ואינו קשור עם אדם העליון, קדושה – אין הקליפות משתדלים להתפס בזה, וממילא אין במקום זה טומאה, וכנ"ל.

ג. ובוה מיתוסף תנאי שני, שאפילו "מאכל אדם" אינו מקבל טומאה "עד שיבלל תחילה באחד מ' משקין":

מים (משקין) מורים על השפעה והמשכה. וכפי שנראה בחוש בתכונות המים ש: א)

לקראת שבת

טבע המים לירד ממקום גבוה למקום נמוך, דזה מורה על ענין של חסד והשפעה, שה'גבוה' משפיל עצמו ויורד אל ה'נמוך' בכדי להשפיע לו. (ב) גם בשייכות לאוכלין, פעולת המים היא, שהם מחלקים ('משפיעים') את האוכל בכל הגוף (דלכן אמרו רז"ל (שבת מא, א) "אכל ולא שתה אכילתו דם"). (ג) טבע המים לדבק – לחלוחית המים פועלת חיבור ודבקות בין דברים נפרדים.

ופירושו בעבודת האדם: בשעה שעבודתו של האדם (ה"אוכלין" שלו) אינה כדבר 'יבש' ("א' טרוקענע זאך"), אלא עם 'לחלוחית', אזי אין הוא מסתפק בפעולתו על עצמו, אלא פועל הוא אף על בני"ש שסביבו, ועד שיורד הוא אפילו ל'נמוך' בכדי להשפיע לו.

ונמצא, שבעת שה'מאכל אדם' – עניני התורה ומצוות (כנ"ל) – שייכים עם תכונת המים, דהם נעשים עם 'לחלוחית' הפועלת שאור הקדושה יתרבה אצל יהודים נוספים – אזי נעשה ריבוי בחיות הקדושה הנשפעת בזה.

ולכן, ההשתדלות מצד הקליפה לגרום ענין של טומאה, הוא דוקא בעת שה'מאכל אדם' מוכשר לקבל טומאה ע"י "שיבלל תחילה באחד מז' משקין" – מכיון ודוקא בזה ישנה ריבוי חיות דקדושה, ממנה שואבת הקליפה תוספת יניקה. משא"כ בעת שאינו המאכל "מוכשר", דאין בזה ריבוי חיות דקדושה, אין הוא מקבל טומאה (כי הקליפה אינה 'נמשכת' לשרות שם).

ד. אלא, שלאחרי ביאור זה, יכולה להישאל שאלה וטענה: הקב"ה שולח יהודי לעולם הזה הגשמי, שנקרא "עולם הקליפות וסטרא אחרא" ו"הרשעים גוברים בו" (תניא פ"ו), ובנוסף לזה אומרים לו, שככל שישתדל יותר להשפיע בסביבתו טוב וקדושה, תשתדל הקליפה יותר להכשילו כו' (כדי שתהי' לה תוספת יניקה ח"ו)!

אלא מוכרחים לומר, שודאי קבע הקב"ה דרך ועצה כיצד להמנע מן ענין הטומאה (ואף יותר מאצל מי שאינו משתדל כדבעי בעבודת ה').

ולזה בא התנאי הג' בטומאת אוכלין – "כל האוכלין הגדילין מן הקרקע . . כל זמן שהן מחוברין אפילו כשורש קטן שיכולין לחיות ממנו, אינם מקבלים טומאה". ובעבודת האדם היינו: בשעה שה'מאכל אדם' (עבודת האדם בתומ"צ) הוא באופן שהוא מחובר במקום גידולו, אפילו כשהחיבור הוא רק ב"שורש קטן, (אבל) שיכולין לחיות ממנו" – אזי "אינו מקבל טומאה".

ביאור הדברים:

כל הפעולות והענינים בעבודת האדם את ה' ("אוכל המיוחד למאכל אדם" העליון) שרשם ומקורם הוא בפנימיות הנשמה, נקודת היהדות, דשם אין שייכת כל טומאה, ח"ו; ולא רק שבפועל אין מקבלת טומאה, אלא היא אינה בגדר טומאה כלל – כי נקודת היהדות היא תמיד

לקראת שבת

יג

בשלמות, דנקודת היהדות אצל כל יהודי קשורה תמיד בקב"ה, בלא כל פגם וחסרון, וממילא אין שייך שם כלל טומאה.

ובזה באה ההוראה – דה"אוכלין" צ"ל מחוברים למקום גידולם: דאין די בכך שנקודת יהדות לכשעצמה היא בשלמות, אלא צריך שכח האמונה והמסירות נפש (הבא מצד נקודת היהדות), יהיו חדורים בכל פעולותיו בעבודת ה'. ועד שיהי' ניכר שהפעולות שלו נעשות בחיות שמצד פנימיות הנשמה.

וזהו מה שאומר הרמב"ם, ש"כל זמן שהן מחוברים . . אינן מקבלים טומאה" – כי כשם שפנימיות הנשמה היא נעלית מענין הטומאה, כך גם ה"אוכלין" – עניני האדם בתורה ובמצוותי', כשהם חדורים בהחיות דפנימיות הנשמה – אין שייך בהם ענין הטומאה.

חידושי סוגיות

בדין טומאת עמי הארץ ברגל

יביא מ"ש הרמב"ם דברגל טהורה ולאח"ז חוזרת לטומאתה, ויקשה בטעם הדין / ידחה דברי המפרשים מה שרצו לבאר דלא כפשטות הלשון ברמב"ם / יסיק דלהבבלי ביטול טומאת ע"ה הוא מחמת קיבוצי ישראל בשעת הרגל, ועפ"ז יבאר דרק בשעת קיבוצם נידונים כולם כאחד כ"חברים", ואחר הרגל שוב נידון כל יחיד כדינו

א.

יקשה מאי שנא דין טומאת ע"ה ברגל מדין שעת הגיתות והבדים, דהתם אינה נטמאת אח"כ למפרע

פסק הרמב"ם (הל' מטמאי משכב ומושב פי"א ה"ט): "טומאת עם הארץ ברגל כטהרה! היא חשובה, שכל ישראל חברים הן ברגלים וכליהם כולם ואוכליהם ומשקיהן טהורים ברגל, מפני שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל, לפיכך הן נאמנים כל ימות הרגל בין על הקודש בין על התרומה, משעבר הרגל חוזרין לטומאתן".

פירוש, דאף ש"עם הארץ" . . הרי הוא בחזקת טמא ובגדיו מדרס לטהרות כו' ואינן נאמנים על הטהרות לפי שאינן בקיאיין בדקדוקי טהרות וטומאות ולעולם הוא בחזקה זו ואיננו נאמן

הגמ' (ביצה יא, ב. נדה לד, רע"א) "כטהרה שוינהו רבנן".

(1) כ"ה בדפוס רומי. ולכאורה כצ"ל (ולא "כטהורה", כבדפוסים הנפוצים). ועד"ז הוא ל'

לקראת שבת

טו

על הטהרות עד שיקבל עליו דברי חבירות" (רמב"ם שם רפ"ו), מיהו בשעת הרגל יש לו דין "חבר". והטעם לזה, "מפני שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל" נוכח"ש הרמב"ם במ"א (הלי' טומאת אוכלין פט"ז ה"י²) "כל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול קדשים".]

ולפום ריהטא נראה דדין זה דמיא לקודמו (כאן – פ"א ה"א), שעמי הארץ "נאמנים הן על התרומה בשעת הגיתות והבדים מפני שכל העם מטהרין עצמן וכליהן כדי לעשות יינם ושמןם בטהרה, עברו הגתות והבדים אינן נאמנים".

אמנם עפ"ז יל"ע טובא, מה שפסק הרמב"ם בסיומא דמלתא ד"משעבר הרגל חוזרין לטומאתן", היינו שכל מה שנגעו בו ע"ה בשעת הרגל נטמא למפרע אחר שיעבור הרגל. וכמו שפירש בעצמו בהלכה שלאח"ז (ה"י³): "הפותח חביתו ברגל כו' ועבר הרגל הרי שאר החבית כו' בחזקת טומאה שהרי נגעו בו ע"ה ואע"פ שלא נגע בה אלא בזמן שהוא כחבר אינה טהורה אלא בימי הרגל בלבד". ובהלכה שלאח"ז (ה"י⁴): אחר הרגל כו' היו מטבילין כל הכלים שהיו במקדש מפני שנגעו בהן עמי הארץ ברגל בשעת החג.

והוא תימה, דהא כיון שלהרמב"ם טעם הדין הוא מחמת "שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל", היינו שודאי טיהר ע"ה עצמו ברגל, א"כ, מה לי שעת הרגל מה לי עבר זמן הרגל, הא נגיעת ע"ה בתרומה היתה בזמן שהי' טהור, ומהיכי תיתי נאמר דלאחרי הרגל נטמאים למפרע. ומאי שנא מנאמנות ע"ה "על התרומה בשעת הגיתות והבדים"⁴, דלא אמרינן בי' שלאחרי הגתות התרומה טמאה למפרע (לפי שבשעת הגתות יש להם חזקת טהרה, "מפני שכל העם מטהרין עצמן"), וה"ה לנדוד דכיון ש"הכל מטהרין עצמן", מה שנגעו בו בשעת הרגל צריך להשאר בטהרות⁵ גם לאחר הרגל.

ב.

יוסיף להקשות מה שהרמב"ם שינה מן הנמרא, ודוקא להטעם שכתב
הוא תימה מה שנטמאים למפרע

והנה, מקורו של הרמב"ם לדין זה (שכל ישראל חברים הן ברגלים) הוא ממה דאיתא בחגיגה (כו, א). אמנם, התם לא נתפרש בטעמא דמילתא כרמב"ם (דודאי טיהרו עצמן), רק

רק משום שהתירו סופו מפני תחלתו (ירושלמי שם פ"ג ה"ז). וכ"ה בבבלי ביצה שם – הובא בפרש"י למשנה חגיגה שם), אבל בעצם טמא הוא (שלכן אם לא התחיל, ה"ז טמא – ביצה שם).

4) להעיר מתוד"ה לא – חגיגה כב, א.

5) ביד דוד לחגיגה (כו, א), דלדעת הרמב"ם, זה ש"עברו הגתות כו' אינם נאמנים" אינו מפני החשש שאח"כ נטמא ונגע דא"כ למה התירו לקבלו לגת

---

2) ולכאורה ע"פ מ"ש שם ד"כל ישראל מזהרין להיות טהורים. . מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול קדשים" – הרי גם ע"ה שייכים לזהירות זו, ע"פ דברי הרמב"ם (הלי' מטמאי משכב ומושב כאן – פ"א ה"א. הובא לקמן בפנים ס"ג) שהם נוהרים בקודש "מפני חומרתו".

3) והוא כדעת חכמים במשנה חגיגה שם. – וגם לדעת ר' יהודה שם ד"גמור" (אחרי הרגל), ה"ז

לקראת שבת

הובא ע"ז לימוד מקרא, "דאמר קרא (שופטים כ, יא) ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים (בפלגש בגבעה כתיב, שנאספו כל ישראל בגבעה. רש"י) הכתוב עשאן כולן חברים" (ורגל שעת אסיפה הוא. רש"י), ובירושלמי (חגיגה פ"ג ה"ו) הובא ע"ז כתוב אחר "ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו (תהלים קכב, ג), עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים, מעתה אפילו בשאר ימות השנה . . בלבד בשעה ששם עלו שבטים (שם, ד),"

— ולטעם זה אכן הי' מקום לומר שדין טהרה שאמרו זהו רק לזמן הרגל עצמו, אבל להטעם שהביא הרמב"ם צריך ביאור כנ"ל. ועפ"ז ביותר יוקשה מ"ט שינה הרמב"ם מן הש"ס להוסיף טעם הנ"ל, אשר בזה הוקשה לן מה שנטמאים למפרע, ומפני מה לא הביא טעם שבש"ס.

ואף שהלימוד מקרא הוי אסמכתא בעלמא⁶, דהא כל טומאת ע"ה אינה אלא מדבריהן (וא"כ, על כרחך איכא בזה גם טעם וסברא, מה שהפקיעו הגזירה בשעת הרגל⁷), מ"מ, לא הי' לו להרמב"ם להביא טעם לדבר כלל⁸, דהא בטעמו שהביא לא הרוויח מאומה, כיון שע"ז רק הוקשה לן בחלק האחר שבדין זה, מה שלאחרי הרגל טמא למפרע⁹.

והנה, רש"י (ביצה יא, ב. סד"ה אף הפותח¹⁰) נקט טעם אחר, שכתב "דכל ימות הרגל אישתראי שלא לביישם", פירוש, דלא אמרינן שודאי טיהרו עצמן ברגל (וכלשונו (חגיגה שם. ד"ה לא יגמור וד"ה מעבירין) "לא שטהרתן טהרה אלא שברגל הכל חברים", "לא מפני שטהורין הן"), רק שבימי הרגל הפקיעו חכמים גזירתן לטמא תרומת ע"ה, כדי "שלא לביישם" (דהם אמרו והם אמרו), ולפי טעם זה אתי שפיר ומחוור הא דלאחרי הרגל טמאים למפרע (דטהרתן ברגל אינה טהרה, ורק דאז ליתא לגזירת חכמים שאסרוה לתרומה זו, אבל לאחר הרגל שוב איתא גזירה על תרומה זו עצמה). אמנם להטעם שכ' הרמב"ם קשיא כנ"ל¹¹.

ה"א) לענין דמאי: "אוכל על פיו באותה שבת. . מפני שאימת שבת על עמי הארץ ואינו עובר בה עבירה. . לא יאכל מאותן הפירות למוצאי שבת כו' שלא הקלו והאמינוהו אלא לצורך אותה שבת".

(9) בשיח יצחק שם, "דבלא טעם זה לא היו מקילים חכמים לטהרם אף לימות הרגל", ורק מפני שהכל מטהרים עצמם "אמרינן מסתמא טיהרו את עצמם" (וראה לקמן ס"ג והערה 19). אבל סו"ס צ"ע, דאם "מסתמא טיהרו את עצמם" — מדוע טמא למפרע אחרי הרגל.

(10) ובשיח יצחק חגיגה שם, שהרמב"ם לא נראה לו לפרש כפרש"י. ע"ש.

(11) בשיח יצחק לחגיגה שם מדייק ל' הרמב"ם "כטהרה היא חשובה" — "כי באמת לאו טהורה היא מן הדין" (שהרי אחרי הרגל טמא למפרע). אבל עצ"ע איך זה מתאים עם המשך לשון הרמב"ם "מפני שהכל מטהרין עצמן", דמשמע שמהר"ם

הבאה אפילו אם מכירו, אלא רק משום גזירה דלא יחושו כלל לטומאת ע"ה, ועד"ז ברגל, שאף שהע"ה טיהר עצמו וה"ה טהור בשעת הרגל, גזרו על מה שנגע בו שיהי' טמא אחרי הרגל שלא יטעו כו'. וראה גם ראש יוסף ביצה שם.

אבל צ"ע, שהרי בתרומה מה שהחבר קיבל מן הע"ה בשעת הגתות נשאר טהור גם אחרי זמן הגתות, משא"כ בנדוד"ד שהחבית שתח"י החבר ה"ה טמא לאחר הרגל, וכן מטבילין כל הכלים שהיו במקדש כו'.

(6) ראה רש"י ביצה שם ד"ה כטהרה [ול' הגמ' חגיגה שם "טומאת ע"ה ברגל רחמנא טהרה" — כבר תי' בשיח יצחק לחגיגה שם ד"ה הכתוב עשאן. ע"ש].

(7) ראה גם תוי"ט משנה חגיגה שם. שיח יצחק לחגיגה שם.

(8) ועכ"פ הול"ל ע"ד לשונו (הל' מעשר פי"ב

לקראת שבת

ז

ג.

יביא ביאור המל"מ דביטול מומאת ע"ה הוא מטעם צרדי דשייך רק בזמן הרגל,
ויקשה מכמה פנים דאין נראה כן בכוונת הרמב"ם

והנה, המשנה למלך (הל' טומאת אוכלין שם) ביאר בזה, דאף להרמב"ם "עיקר הטעם הוא לפי שחכמים לא רצו לגזור טומאה על ע"ה ברגל משום שהכל מתקבצין בירושלים ואם היינו גוזרים עליהם טומאה הוה אתו לאינצויי והי' כל אחד ואחד עושה במה לעצמו, ומצאו טעם להיתר זה לפי שהכל מטהרין עצמן ברגל אבל לאחר הרגל שבטל הטעם חזר הדבר לעיקרו".

ונראה דכוונתו לביאור הגמ' (חגיגה כב, א¹²) בטעם נאמנות ע"ה על הקודש, שאם "לא נקביל מינייהו הויה לי' איבה . . הכל נאמנים על טהרת יין ושמן (לקבל מידם יין לנסכים ושמן למנחות. רש"י) כל ימות השנה כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו", וס"ל להמל"מ בדעת הרמב"ם שזהו גם טעם הדין דע"ה נאמן על הטהרה ברגל¹³.

איברא, דביאור זה אינו מובן כ"כ, דלדבריו "עיקר הטעם" חסר מן הספר¹⁴, ולא נרמז כלל בלשונות הרמב"ם כאן.

ותו, הא בטעם הדין שעמי הארץ "נאמנים הן על טהרת יין ושמן של נסכים", כתב הרמב"ם (הל' מטמאי משכב ומושב פ"א ה"א) "הרי זה בחזקת טהרה מפני חומרתו נזהרין בו", היינו שהרמב"ם לא נקט הטעם הנ"ל שבגמ' שזהו משום "איבה . . שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו", אלא לפי ש"מפני חומרתו נזהרין בו"¹⁵, ולכך דייק לומר "הרי זה בחזקת טהרה", שיש בזה סברא לומר דמן הסתם טהורה (ולא שהיא תקנת חכמים סתם). ועד"ז בטעם נאמנות ע"ה "על טהרת פרת החטאת" כתב הרמב"ם (שם¹⁶) "מפני חומרתה אין מזלזלין בה", ולא כטעם שבש"ס (חגיגה שם) "שלא יהא כל אחד ואחד הולך . . ושורף פרה אדומה לעצמו".

עצמם בפועל.

ולהעיר, שלשון זו "כטהרה היא חשובה" מקורה בביצה (שם) ונדה (לד, רע"א), אבל בביצה לשון זו היא בדעת ר"י ובאה להדגיש דמה שנגע ברגל אינו טמא למפרע אחרי הרגל^א (והוא רק לפי ההו"א בגמ' שם, ולא לפי המסקנא. ע"ש). אלא שבנדה סתם "וטומאת ע"ה ברגל כטהרה שוינהו רבנן דכתיב ויאסף . . הכתוב עשאן כולן חברים".

12) ועד"ז בתוספתא חגיגה פ"ג, ח (הובא בתוד"ה

שלא שם) – ראה מפרשי התוספתא.

13) ראה גם טורי אבן לחגיגה כו, א ד"ה מהו שיניחנה.

14) ראה גם טורי אבן שם, ש"זה שלא כדברי הרמב"ם. . שפי' טעמא שטומאת ע"ה ברגל ליתא לפי שהכל מטהרין עצמן". וראה גם שיח יצחק שם.

15) בלח"מ הל' עדות (פ"א ה"ב) שהרמב"ם ס"ל גם הטעם דאיבה (דמפני ב' הטעמים האמינו ע"ה על הקדש. ע"ש). ולכאורה דוחק, שהרי הרמב"ם לא הזכיר טעם זה כלל.

16) וכ"כ בהל' פרה אדומה ספ"ג (ושם מביא ע"ז דרשת התוספתא (חגיגה שם) "והרי נאמר בתורה (חוקת יט, ט) והיתה לעדת בני' למשמרת, כל ישראל ראויין לשמירה").

א) ו'ל' הגמ' "כטהרה", בכ"ף הדמיון – י"ל ע"פ פרש"י שם (ד"ה כטהרה) "משום דלא הדרא חיילא" (אבל לא שהוא טהור ממש בשעת הרגל). וראה ראש יוסף שם. ולהעיר מבית האוצר (להר"י ענגל) מע' האל"ף כלל סט.

לקראת שבת

[ויש לבאר הטעם מה שנצרך לזה, ע"פ דיוק לשון הרמב"ם (הל' מטמאי משכב ומושב רפ"י) (בדין טומאת ע"ה) ש"ע"ה. ה"ה בחזקת טמא", ולא כתב שחכמים גזרו עליו טומאה¹⁷. דיש לפרש כוונתו, שגזירת חכמים אינה רק מחמת דחיישינן לטומאה, והוא מגדר "טומאת ספק", אלא הטילו על ע"ה חזקת טומאה¹⁸, דכיון "שאינן בקיאי בדקדוקי טהרות וטומאות" (וכמ"ש אח"כ (רפ"י שם) בטעם מה שאין נאמנין על הטהרות), ולזה הווי בחזקת טומאה. ולכן ס"ל להרמב"ם שמצד חשש דאיבה לבד (וכיו"ב) לא היו מפקיעים חזקה זו, אלא רק משום שמפני חומרתן אין מזלזלים בה, ואיכא סברא להתיר, ולכן "הרי זה בחזקת טהרה"¹⁹].

וא"כ, צ"ע איך אפשר לומר, שלהרמב"ם "עיקר הטעם" דטהרת ע"ה ברגל הוא ד"הוה אתו לאינצויי והי' כל אחד ואחד עושה במה לעצמו".

ד.

יביא תירוץ הפר"ח דרק מטומאת מת חזקה דנמהרו, אבל טומאת ע"ה כמלה רק לזמן היו"מ, ויקשה דגם זה א"א להעמים כ"כ בדברי הרמב"ם

ומצינו להפרי חדש (מים חיים כאן) שביאר דברי הרמב"ם, דמ"ש "שהכל מטהרין עצמן" אין הכוונה לומר שטהורים מכלום, רק ר"ל "מטומאת מת ואין להם אלא טומאת ע"ה דהויא דרבנן, והתירוה ברגל דוקא משום שמחת יו"ט אבל אחר הרגל מטבילין הכלים מחמת טומאת ע"ה".

ובפשטות יש לפרש כוונתם ע"פ מ"ש הרמב"ם (לקמן (פי"א הי"ב)) ש"ע"ה שאמר טהור אני מטומאת מת כו' נאמן ומטבילין אותו משום טומאת ע"ה בלבד, וצריך הערב שמש ואינו צריך הזאה". והיינו, שבחזקת טומאה של ע"ה איכא ב' עניינים: חדא, שלא נזהר מטומאת מת²⁰, ותו, דגזרו ש"עמי הארץ עצמן כזבין לטהרות" (ל' הרמב"ם הל' אבות הטומאות שם). ובזה יש לומר, דע"ה נאמן רק על טומאת מת (לומר טהור אני מטומאת מת) אבל אינו נאמן שהוא טהור (לגמרי) (שלא יהי' כזב לטהרות). וכן הוא ברגל, דאף ע"ה מטהר עצמו מטומאת מת (ונאמן ע"ז), אבל עדיין איכא בזה החשש האחר בנוגע לטומאת ע"ה (שהוא כזב לטהרות).

וזהו שנתכוון הרמב"ם, דטעמא דמילתא שברגל לא חיישינן לטומאת מת (שהיא טומאה חמורה) הוא לפי "שהכל מטהרין עצמן" (ובנוגע לטומאה זו ה"ה בחזקת טהרה, ולא היינו

19) וכן בתרומה בשעת הגתות כו' כ' "מפני שמטהרין עצמם" (ודלא כתוס' הנ"ל הערה 4).

ולכאורה זהו גם טעמו של הרמב"ם שגם ברגל לא נקט הטעם דבושה או איבה אלא מפני שהכל מטהרים עצמם. וראה לעיל הערה 2.

20) ראה רמב"ם שם רפ"י ב.

17) ראה לשונו הל' אבות הטומאות רפ"י ג: חמש מעלות עשו חכמים. בגדי ע"ה מדרס כו' וכן ע"ה עצמן כזבין לטהרות".

18) והרי שורפין תרומה על ספק זה (טהרות פ"ד מ"ה. רמב"ם שם ספ"י ג (אלא דשם "הואיל וודאי ספיקות אלו טומאתן מן התורה". ע"ש)).

לקראת שבת

יט

מטמאים אותו אחרי הרגל למפרע), אבל עדיין נשאר דין טומאת ע"ה, והטעם שלא גזרו טומאה זו ברגל הוא רק מפני "שמחת יו"ט"²¹ (אבל לא שהוא טהור בעצם).

אבל גם פירוש זה קשה להעמיס בדברי הרמב"ם, דהא סתם וכתב "טומאת ע"ה ברגל כטהרה כו' שכל ישראל חברים כו' מפני שהכל מטהרין עצמן כו'", דפשטות משמעות לשונו, שהוא הוא הטעם ע"ז שאין טומאת ע"ה ברגל, ולא רק שלילת טומאת מת (ובפרט שהרמב"ם לא הזכיר כאן טומאת מת). ותו, אף לפי ביאור זה העיקר חסר מן הספר, דהו"ל להרמב"ם לפרש הטעם שהפקיעו חכמים טומאת ע"ה ברגל ("משום שמחת יו"ט").

[ובפרט שלעיל (פי"א ה"ה בסופה) בדין שבירושלים נאמנים ע"ה על כלי חרס, פירש הרמב"ם הטעם "ומפני מה הקלו בהם מפני שאין עושין כבשונות בירושלים", וא"כ הוא תימה, אמאי לא פירש גם בנדו"ד הטעם לקולא זו (מפני שמחת יו"ט)].

ה.

יקדים לחלק בין הבבלי והירושלמי, אי דין זה הוא מחמת המקום או מחמת הקיבוץ בזמן הרגל, ולהרמב"ם הוא מחמת שבקיבוצם נידונים כאחד והוו בולם "חברים"

והנראה בכ"ז, בהקדים החילוק בין הבבלי והירושלמי (שהובא לעיל ס"ב) – דבבבלי הובא הכתוב "ויאסף גו' כאיש אחד חברים", ובירושלמי הובא הכתוב "כעיר שחוברה לה יחדיו".

ויש לעיין בטעם שהביא הבבלי הכתוב ד"ויאסף גו' כאיש אחד חברים", דמיירי בגבעה (ואינו שייך לזמן הרגל²²), ולא הכתוב שהובא בירושלמי דקאי בירושלים (ששם עולים לרגל²³).

ויש לומר, שב' הדרשות מחולקות בגדר וטעם הדין²⁴, דלהירושלמי עיקר הטעם שכל ישראל חברים ברגל הוא מפני שנמצאים בירושלים (בשביל עלי' לרגל). ולפ"ז י"ל, שטעם הדין הוא, דכשם שיש דברים שמחמת חומרתן אפילו ע"ה נזהרים בהם (כמו טהרת פרה, ויין ושמן של נסכים), עד"ז בנוגע לעיר ירושלים ("בשעה ששם עלו שבטים"), דכיון ששם הוא ביהמ"ק ומקום אכילת קדשים, לכן נזהרים שם ביותר²⁵ נולכן קס"ד "מעתה אפילו בשאר ימות השנה" (שכל השנה כולה יש לע"ה דין חבר בירושלים), ולמדוין מקרא "בלבד בשעה

24) וכבר העירו דב' הדרשות הן דריב"ל. 25) ולהעיר שהירושלמי לא הביא הטעם (שבבבלי) שבירושלים נאמנים כל השנה על הקודש – "שאיין עושין כבשונות בירושלים". ואולי י"ל שהקרא ד"עיר שחוברה לה יחדיו" הוא טעם גם על דין זה שבמשנה שם (וההמשך "בשעה ששם עלו שבטים" הוא טעם שברגל נאמנים על הכל).

21) כ"ה ל' הירושלמי חגיגה שם (ה"ז) בטעמו של ר"י שהפוחת את חביתו יגמור (ש"התירו סופו מפני תחלתו שאם אומר את לו שלא יגמור אף הוא אינו פוחת. . ממעט בשמחת הרגל"). 22) להעיר מחדא"ג חגיגה שם. 23) וראה מה שתי' בשיח יצחק לחגיגה שם ד"ה מה"מ.

ששם עלו שבטים", דרך אז נזהרים ביותר].

משא"כ להבבלי שהביא הקרא ד"ויאסף גו" המדבר בגבעה, ס"ל דאין זה מצד קדושת העיר ירושלים, רק מפני ענין אסיפת בני²⁶, ד"רגל שעת אסיפה הוא" (ל' רש"י חגיגה שם) (וכמפורש ברש"י (נדה שם) "בכל זמן שישראל נאספים למקום אחד קרי להו חברים", לאו דוקא האסיפה בירושלים²⁷).

ובהסברת הדבר נראה, דכאשר "ישראל נאספים למקום אחד" ליכא גדר דמציאות היחיד בפני עצמו, ויש כאן רק המציאות דציבור אחד, ובזמן זה אין דנים כל יחיד ויחיד בפ"ע, אלא דנים את הציבור כולו כאחד (ו(דין) היחיד נגרר אחרי הציבור). דזהו הפירוש ש"הכתוב עשאן כולן חברים", היינו דכאשר כל ישראל נאספים יחד, חל על הציבור כולו כאחד הגדר דחבר, שהציבור דישראל הם בגדר "חברים".

וזוהו שכתב הרמב"ם "טומאת עם הארץ ברגל כטהרה היא חשובה, שכל ישראל חברים הן ברגלים", דחל על הציבור ("כל ישראל") גדר דחבר.

ועפ"ז יש לומר שלזה נתכוון הרמב"ם גם בדבריו "מפני שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל", דאין כוונתו בזה לומר שכל יחיד ויחיד בודאי טיהר עצמו מטומאתו מכל וכל, רק עיקר כוונתו לומר "שהכל – הציבור כולו – מטהרין עצמן"²⁸ [וזוהו ששינה מלשונו לעיל גבי דין נאמנות ע"ה על התרומה בשעת הגיתות והבדים – "מפני שכל העם מטהרין עצמן וכליהן", וכתב "שהכל", דהתם כוונתו שכל העם, כל יחיד ויחיד מטהר עצמו וכליו, משא"כ כאן];

אחר קצת: להרמב"ם, זה "שהכל מטהרין עצמן" פועל דין ציבור.

29) ע"פ המבואר בהערה הקודמת י"ל באורא קצת – שכוונת הרמב"ם ב"ועולין לרגל" היא רק לבאר סיבת הטהרה, שהיא בשביל עלי' לרגל, אבל אין דין חבר תלוי באסיפה בפועל.

ועפ"ז י"ל עוד יותר, שלהרמב"ם הדין דכל ישראל חברים חל על כל ישראל בכ"מ שהם – גם אלו הפטורים מעלי' לרגל (ודלא כצפ"ע הל' נזירות פ"ב הי"ט. ע"ש. וראה גם שו"ת צפ"ע ווארשא סקל"ח אות ד) – דכיון שהציבור מטהר עצמו, חל על הציבור כולו דין "חבר".

ומתורץ דיוק לשון הרמב"ם שלא הזכיר בפירוש שדין זה הוא רק בירושלים [כפשטות ל' המשנה "ובירושלים נאמנין על הקודש, ובשעת הרגל אף על התרומה", שקאי על ירושלים, משא"כ ברמב"ם שבהלכה שלפנ"ז לא איירי בירושלים דוקא, הו"ל

26) ראה גם גליוני הש"ס (להר"י ענגל) חגיגה שם. – וראה שם, שעפ"ז מתורץ ד"אין כוונת הגמ' כאן להוציא המקרא ממשוטו. רק הכוונה שפיר כפשוטה שכל ישראל מחוברים יחד כאיש אחד" [אלא שהוא מפרש ש"מפאת עניין החיבור עצמו מחוברים כאיש אחד ברגל לכן גם ע"ה מקבלים אז עניין החבירות מן החבירים ע"י חיבורם עמהם". ע"ש. וראה לקמן בפנים].

27) ולכאורה עפ"ז הדין דכל ישראל חברים אינו רק ברגל אלא "בכל זמן שישראל נאספים למקום אחד". וראה לקמן הערה 29.

28) אלא שיש לומר, שיש חילוק בין ל' רש"י הנ"ל ושיטת הרמב"ם: מפרש"י משמע שפעולת האסיפה היא שעושה אותם ל"חברים" (גם אם אינה קשורה בענין הדורש טהרה); משא"כ להרמב"ם משמע שהוא משום שהציבור מטהרים עצמם, שברגל הציבור (בכללותו) הוא במצב של טהרה. בסגנון

וטהרה זו היא בשייכות לעלי' לרגל – "ועולים לרגל" – היינו שנאספים למקום אחד²⁹ ולכך הוּ ציבור אחד שחל עליו גדר ודין ד"חבר".

ועפ"ז לא קשה מידי הא דאחר הרגל טמא למפרע, דזה שע"ה אית לי' דין חבר בעת הרגל הוא רק להיותו אחד מן הציבור, שמחמת הגדר דחבר שחל על כללות הציבור חל גם עליו דין חבר (וי"ל שזהו ע"ד הדין דטומאה דחוי' בציבור), אבל אחרי הרגל, כשבטל גדר חבר שהי' חל על הציבור, שוב אנו דנים כל יחיד בפ"ע, ולגבי ע"ה יחיד הנה כשנדון על מה שנגע ברגל הוי טמא למפרע.

בירושלים. וכ"כ בערוך השולחן העתיד סקכ"א (אות ג"ד). ועוד.

לפרש "ירושלים", אף שי"ל שלא הוּזקק לפרש כיון שכ' "ועולין לרגל" – כי להרמב"ם דין זה אינו רק

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

חסידים הם בעד נגינה

הביטוי של אהבת ישראל חסידית, בידידות של רעים אהובים, בתנועה של אהבה לשני, ההשתתפות בשמחה של השני או ח"ו בצער של השני, בא רק בנגינה, בניגון שמחה או בניגון מרירות

ב"ה ח' טבת תש"ה
ברוקלין
אל הנכבד אי"א מו"ה . . .
שלום וברכה!

חסידים אינם עושים 'טאראאם'

אתם שואלים מדוע חסידים הם נגד חזנים, זאת אומרת שבכית כנסת חסידי עושים רעש וצחוק מחזן.

תשובה: חסידים בכלל אינם עושים רעש ('טאראאם') מכל דבר שלא יהי', היות ש'טאראאם' הוא ביטוי של התפעלות חיצונית, אבל התפעלות חסידית היא ביטוי של הרגש פנימי ('אינערליכן געפיהל'), שזהו דביקות, כלות הנפש, ההיפך של 'טאראאם' חיצוני.

חסידים הם בעד נגינה.

הביטוי של אהבת ישראל חסידית, בידידות של רעים אהובים, בתנועה של אהבה לשני,

ההשתתפות בשמחה של השני או ח"ו בצער של השני, בא רק בנגינה, בניגון שמחה או בניגון מרירות.

מעין טהור של השתפכות הנפש

התפילה החסידיית בדבקות היא מעין טהור של השתפכות הנפש, לא רק יציאה מהעולם הארצי אלא גם שאיפה – שטרעבונג – לעולם האמיתי העדין הרוחני האלוקי, שרואה בכל דבר את הנשמה והחיות של הדבר.

חסידים הם בעד בעל תפילה, בעד זה שהראש יודע בפני מי הוא עומד, דע לפני מי אתה עומד, שהכונה בזה שהשכל משיג את הדרת הכבוד הגדולה שצריכים בפני בורא העולם ב"ה, והלב חש עם הרגש את מה שהראש משיג ('באגרייפט').

חסידים הם בעד אותם חזנים שמותרים על פי תורה להיות שליחי ציבור, אבל חסידים – וכל היהודים היראים – הם כנגד אותם זמרים שאסורים על פי התורה להיות שליחי ציבור ועומדים אצל העמוד נגד דיני התורה.

